

Elhangzott: 2006. január 26. 19.05/ Kossuth Rádió – Szülőföldünk, határok nélkül

Albert Gizella főszerkesztő: A transindex.ro az Apáczai Közalapítvány irodaigazgatójával készített interjút, a napokban, ugyanis kisebbfajta port kavart fel Csete Örs vitaindító tanulmánya, amit szóban Budapesten és másutt is ismertetett. A vita felkeltette munkatársunk, Gecse Géza figyelmét is. Mikrofonja előtt Csete Örs.

- Egy határon túli magyar oktatás finanszírozásával foglalkozó Közalapítvány vezetője miért gondolja úgy, hogy az a határon túli magyar támogatáspolitikája, amely az elmúlt 15 esztendőben jellemezte Magyarországot, az eleve elhibázott, mert hiszen ez az egyik fő megállapítása ennek a tanulmánynak is, amit itt a kezemben tartok, meg ennek a cikknek is, ami megjelent a transindex.ro-n. Csete Örs az Apáczai Közalapítvány irodaigazgatója

- Nem állítom, hogy ez a támogatáspolitikája elhibázott, hanem pusztán azt állítom, hogy jelentős idő telt el a '90-es évek eleje óta, amikor ennek a támogatáspolitikának az alapjai kialakultak. Időközben Magyarország, Szlovákia, Európai Unió tagállamok lettek és Románia is ma már az Európai Unió tagállamok sorába lép. A '90-es évek elején nem tapasztalt munkaerő migráció indult meg az elmúlt években. Elég csak a román határon várakozni és látni a rengeteg spanyol és olasz rendszámú, Romániából kifelé tartó autóbust. Magyarországnak munkaerő-piaci szükségletei keletkeztek. Észak-Magyarországon, Nyugat-Dunántúlon több tízezer dolgozik naponta ingázva Szlovákiából, szakmunkások, akik észak-magyarországi gyárakban, és ipari telepeken dolgoznak.

Azt szoktuk mondani – én magam is -, hogy a határon túlra irányuló támogatások célja a szülőföldön maradás támogatása. Egy olyan világban, ahol arról szól az minden, hogy az útleveleddel jöhetsz, mehetsz, munkát vállalhatsz, vállalkozást nyithatsz bárhol! Ha az Európai Unióba belép Románia is, ez az ő számára is mindennapos valóság lesz. Egy ilyen világban a „szülőföldön maradás”-t hangsúlyozni, legalább is anakronisztikusnak tűnhet, ehelyett az „élhetőbb szülőföld” kifejezést kellene használni.

- Vitairatában leszögezi, hogy két évtized múlva az 1990-es évek legelejéhez képest a határon túli magyar iskolásréteg majdnem a felére zsugorodik.

- Erdei Itala szociológus készített ezelőtt két évvel erről egy kutatást és szintén a transindex.ro volt, aki erről először hírt adott. E kutatás szerint 2015-ben fele annyi magyar 18 és 22 év közötti fiatal lesz Erdélyben, mint amennyi 1990-ben volt. Erre az oktatásnak reagálnia kell.

- Jó, de hogyha valami összezsugorodik, miért kell több pénzt fordítani az oktatásra?

- A szomszédos országokban nagyon sokan az elmúlt években és a mai napon is kimaradnak a magyar oktatásügy nagy rendszeréből. A szórványmentésnek egy olyan általános, horizontális céllá kell változnia, amelyen keresztül ezeket a gyerekeket be tudjuk kapcsolni a magyar oktatás rendszerébe.

Az elmúlt években a határon túli magyar felsőoktatás fejlesztése lett egy központi kérdés, ami érthető is, hiszen a magyarságnak a különböző országokban az, hogy saját anyanyelvű felsőoktatási intézménye legyen, az alapvető érdeke és fő szempontja volt. Igen ám, de a demográfia azt mutatja, hogyha a közoktatás fejlesztését – és én itt elsősorban az óvodának, az elemi iskolának a fejlesztésére teszem a hangsúlyt -, ha ezeket magyar állami forrásokból, a korábbiakhoz hasonló hihetetlen alacsony mértékben finanszírozzuk, vagy segítjük,

támogatjuk, akkor előbb-utóbb a felsőoktatásból is el fognak fogyni a magyar hallgatók. Hogyha az óvodába, az elemi iskolába való eljutást segíteni, biztosítani tudjuk, akkor biztos, hogy a mainál több gyermeket lehet bevonni a magyar oktatás belépési pontjaira. Márpedig a belépési pont – és ez rendkívül fontos! – az az óvoda és az elemi iskola, hiszen hogyha valakit nem magyar nyelvű óvodába vagy elemi iskolába adnak, akkor sokkal kisebb az esélye, hogy az oktatás, a képzés magasabb szintjén magyar nyelvű képzésre váltsón.

A belépési pontok, azaz a közoktatás támogatásán túl a Magyariskola Programban egy rendkívül hangsúlyos elem a szakképző intézmények és a felnőttképzés támogatása, hiszen ezekben az intézményekben kaphat olyan szakmát a magyar diák, vagy a magyar felnőtt ezekben részesülhet olyan átképzésben, ami a helyi munkaerő-piaci elhelyezkedését javítja.

- Mi az, amit mondjuk készpénzre lehet úgymond váltani, rövid távon az úgynevezett Magyariskola Programból?

- Ebben a programban van néhány olyan elem, ami önmagában is nagy előrelépés lenne. Engedtessék meg, hogy egyet kiemeljek: minden magyarországi általános és középiskolának legalább egyszer a tanulmányai alatt a magyar állam támogatásával, tanulmányi kirándulás céljából el kellene jutni a szomszédos országok magyar lakta területeire. Én azt hiszem, hogy ez egy iskolai kirándulás keretében nagyon hasznos lenne – kevesebbet kellene talán arról magyarázni, hogy hogy kerülnek magyarul beszélő, magukat magyarnak valló emberek Romániába, Szlovákiába és a többi országba. Ha ez megvalósulna, akkor már elégedettséget éreznék.